

KAMUDA YÜRÜTÜLEN İÇ DENETİM FAALİYETLERİ VE KALİTE

Genel olarak düzenlemelere baktığımızda iç denetim faaliyetinin tasarım amacının hesap verme sorumluluğunda olanların gerçekleştirdikleri faaliyetleri, kullandıkları kaynakları mevzuatta belirlenen genel esaslar çerçevesinde kullanımlarını, en önemlisi tüm bu faaliyetlerin kaliteli yürümesine yönelik öneri geliştirmek, gibi fonksiyona sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Semih EROĞLU
İç Denetçi, CGAP,
Orman ve Su İşleri Bakanlığı

Giriş

Demokratik yönetim kuralları devlet faaliyetlerinin gelişimi doğrultusunda gelişirler. Liberal ekonomistlerin görüşlerinin aksine devlet faaliyetlerinin çeşitliliği zamanla azalmamış aksine artmıştır, yine devletlerin bütçelerinin gayri safi hasıllarına oranları devletlerin aslında küçülmediklerini büyüdüklerini sonucuna ulaştırır bizleri. Dolayısıyla daha çok kaynak kullanımı söz konusu olacaktır. Bu gelişimin doğal bir sonucu olarak herhangi bir kamu kaynağının idaresinde sorumlu olanın bu kaynağı idare etmeleri sonucu hesap verme yükümlülüklerinin önemi daha da artmıştır. Ülkemizde Avrupa Birliğine katılım müzakerelerinin “Mali kontrol” başlığı doğrultusunda yapılan çalışmalar sonucu kamu kaynağının kullanımın genel esasları 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile belirlenmiştir. Yine aynı yasa ile iç denetim faaliyeti şekillendirilmiş, özel sektörde devam eden iç denetim faaliyeti benzeri kamuda kurgulanmıştır. Öncelikle iç denetçi atamaları yapılmış iç denetim birimleri kurulmuştur. Genel olarak düzenlemelere baktığımızda iç denetim faaliyetinin tasarım amacının hesap verme sorumluluğunda olanların gerçekleştirdikleri faaliyetleri, kullandıkları kaynakları mevzuatta belirlenen genel esaslar çerçevesinde kullanımlarını, en önemlisi tüm bu faaliyetlerin kaliteli yürümesine yönelik öneri geliştirmek, gibi fonksiyona sahip olduğunu söyleyebiliriz. Böyle bir önemli bir faaliyeti gerçekleştiren iç denetim birimlerinin kendi kalitelerini nasıl sağladıkları ve kalite değerlendirmesinde ortaya çıkması muhtemel durumlar ele alınacaktır.

İç Denetim Faaliyetinin Tanım ve Standartlar

Uluslararası İç Denetim Enstitüsünün (IIA) Uluslararası Mesleki Uygulama Çerçevesinde iç denetim; “İç denetim, bir kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve onlara **değer katmak** amacını güden bağımsız ve objektif bir **güvence ve danışmanlık** faaliyetidir. İç denetim, kurumun **risk yönetim, kontrol ve yönetim süreçlerinin etkililiğini** değerlendirmek ve geliştirmek amacına yönelik sistemli ve disiplinli bir yaklaşım getirerek kurumun amaçlarına ulaşmasına yardımcı olur.” şeklinde tanımlanmıştır.

Ülkemizdeki İç Denetimin dayanağını aldığı 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda ise iç denetimin; “İç denetim, kamu idaresinin çalışmalarına **değer katmak** ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan **bağımsız**, nesnel **güvence sağlama ve danışmanlık** faaliyetidir. Bu faaliyetler, idarelerin yönetim ve kontrol yapıları ile malî işlemlerinin **risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğini** değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir.” Şeklinde tanımlandığını görmekteyiz.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun getirdiği İç Denetim tanımının Uluslararası İç Denetim Enstitüsünün tanımı ile uyumlu görülmektedir. Tanımdan anlaşılacağı üzere kanunda, iç denetimin genel kabul görmüş standartlara uygun yerine getirileceği belirtilmiştir. Böylece iç denetim faaliyetinin uluslararası alanda genel kabul görmüş standartlar çerçevesinde yapılabilmesinin yasal zemini oluşturulmuştur.

Her iki tanımı birleştirdiğimizde iç denetim faaliyetini aşağıdaki unsurlardan meydana geleceğini söylemek mümkün olabilecektir;

- Güvence ve danışmanlık fonksiyonunun olması,
- İdarenin yönetim ve kontrol yapıları ile risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerini bir bütün olarak ele alması,
- Bağımsız ve objektif olması,
- Sistematik ve disiplinli bir yaklaşım olması, genel kabul görmüş standartlara dayanması,

İç denetim faaliyetinin fonksiyonları güvence sağlama ve danışmanlık olarak tanımlarında geçmektedir. Güvence kavramı Türk Dil Kurumunun sözlüğünde;

“1. isim Bir antlaşmada taraflardan birinin sorumluluğu üzerine alması, inanca, teminat, garanti

2. Alınan sorumluluğa karşı olarak ortaya konulan şey

3. Birinin şüphelerini dağıtmak için söylenen inandırıcı söz, teminat” şeklinde tanımlanmıştır.

Kamu iç denetim standartları ve uluslararası iç denetim standartlarından güvence fonksiyonundan anlaşılır; bir bütün olarak idarenin risk yönetimi, kontrol ve yönetişimine dair bağımsız bir değerlendirme ve bu çerçevede ulaşılan bulguların objektif bir şekilde değerlendirmesi, idare açısından doğabilecek riskleri karşılayabilecek önlemlerin alınmasının sağlandığına dair üst yönetime bir güvence verilmesidir. Ancak buradaki güvenceden anlaşılması gerek mutlak değil makul güvence güvencedir. İç Denetim faaliyeti güvence fonksiyonu ile idarenin risk yönetimi, mevcut kontrolleri ve yönetişimini değerlendirerek risklerin azaltılmasına katkı sağlayıcı raporlamalar yapacaktır.

Yönetişim kavramına birçok tanım getirilmiştir. DPT bünyesinde oluşturulan komisyonca kabul edilen tanım; merkezi otoritenin yukarıdan aşağıya doğru hakimiyetini esas alan klasik hiyerarşik yönetim anlayışı yerine tüm toplumsal aktörlerin karşılıklı işbirliği ve uzlaşmasına dayanan, katılımcılığı ve sivil toplum kuruluşlarını ön plana çıkaran, saydamlığı, açıklığı, hesap verme sorumluluğunu, yetki devri ve yerindenliği esas alan bir anlayışı anlatmak için kullanılan bir kavramdır.¹ şeklindedir.

Danışmanlık fonksiyonu ise; denetlenecek birim ile karşılıklı yapılacak bir protokol ile idarenin talebini karşılamaya yönelik olup bu fonksiyonda yönetim; iç denetimin bilgi görüş ve becerilerinden yararlanma yoluna giderek geliştirdiği/geliştireceği faaliyet veya süreçleri için idare içinde olmayan dolayısıyla bağımsız ve objektif olan iç denetim faaliyetinden katkı alır. Bu fonksiyonun tatbiki sırasında iç denetim faaliyetinin bağımsızlığının muhafazasına devam edilmesi ve icrai rol üstlenmemesi gerekir.

İç denetimin gelişmesi kendine ait bazı standartlara ulaşmasını sağlamıştır. İç denetim faaliyeti, Uluslararası İç Denetim Enstitüsünün öncülüğünde uluslararası çapta genel kabul görmüş standartlara sahiptir.

Standartların amaçları şunlardır²:

- İç denetim uygulamasını olması gerektiği gibi temsil eden temel ilkeleri tanımlamak.
- Katma değerli iç denetim faaliyetlerini teşvik etmeye ve hayata geçirmeye yönelik bir çerçeve sağlamak.

1 Kamuda İyi Yönetişim,T.C. Başbakanlık DPT, Yayın No:2721, ÖİK 674,2007, s:11

2 [http://www.tide.org.tr/page.aspx?nm=Standartlar\(izlenme24.05.2014\)](http://www.tide.org.tr/page.aspx?nm=Standartlar(izlenme24.05.2014))

- İç denetim performansının değerlendirilmesine uygun bir zemin oluşturmak.
- Gelişmiş kurumsal süreç ve faaliyetleri canlandırmak.

Ülkemizde Kamu İç Denetim Standartları Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsünün (IIA) "Uluslararası İç Denetim Mesleki Uygulama Standartları" esas alınarak hazırlanmış olup bu standartlara iç denetim yöneticilerinin ve iç denetçilerin uyma zorunluluğu bulunmaktadır.

Kamu İç Denetim Standartları; iç denetimin uygulanmasına ilişkin temel ilkeleri tanımlamak, uygulamaya yönelik bir çerçeve oluşturmak, iç denetimin kalitesinin değerlendirilmesi için gereken ölçütleri belirlemek, kurumsal işlem ve süreçlerin gelişimini desteklemek suretiyle iç denetimin katma değerinin artırılmasını amaçlar³.

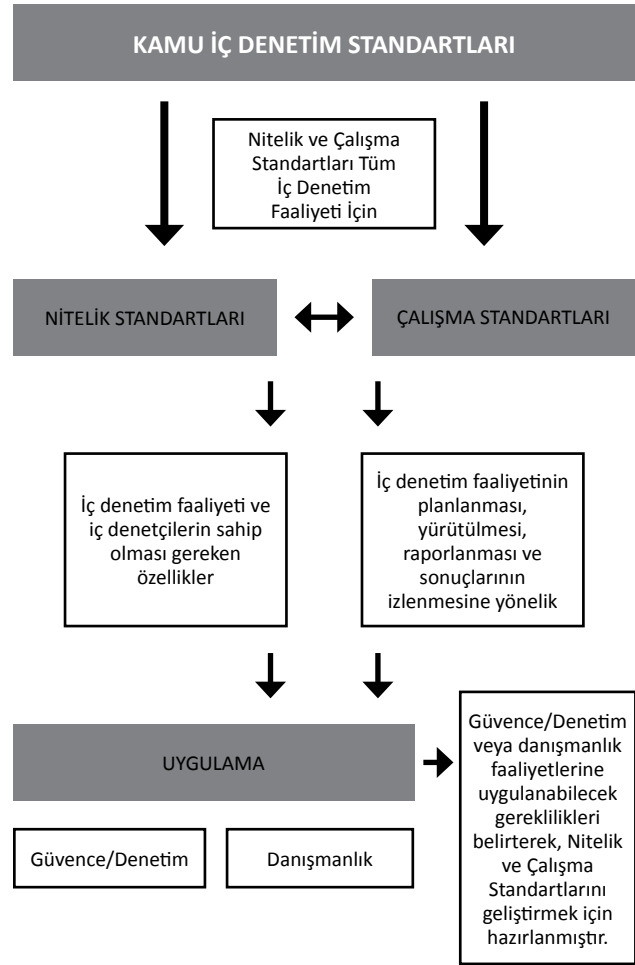
Standartlar, nitelik standartları ve çalışma standartlarından oluşmakta; nitelik standartları iç denetim birimleri ve iç denetçilerin sahip olması gereken özellikleri, çalışma standartları ise iç denetim faaliyetinin performansını değerlendirmekte kullanılan kalite kıstaslarını sağlar. Standartları görsel aşağıdaki şekilde göstermek mümkündür;

Kalite Güvence ve Geliştirme

Uluslararası İç Denetim Standartları ve Kamu İç Denetim Standartları iç denetim birimlerine bir kalite programı yapmalarını zorunlu kılmaktadır. Kamu Denetim Koordinasyon Kurulunca yürürlüğe konulan idarelerin iç denetim birimlerinin hazırlayacakları kalite güvence ve geliştirme programına yönelik bir çerçeve niteliği amacını taşıyan İç Denetim Kalite Güvence ve Geliştirme Programında; "Kalite güvence ve geliştirme, özette sunulan bir hizmet veya ürünün kalitesinin "olması gereken haliyle" karşılaştırılarak değerlendirilmesine imkân sağlayan bir sistem olarak tanımlanabilir. Kurum faaliyetlerine değer katması ve kurumun amaç ve hedeflerine ulaşmasına yardımcı olması için, öncelikle, iç denetim faaliyetlerinin güvenilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Denetim faaliyetlerinin güvenilirliğine duyulan ihtiyaç ise, denetimin kalitesini artırma çabalarının temelini oluşturmaktadır. İstenilen kalite düzeyine erişilmesi ve bu kalitenin artırılması çabaları, iç denetimde kalite güvence ve geliştirme programının oluşturulması ile mümkün olmaktadır."⁴ Denilmektedir.

3 Kamu İç Denetim Standartları,16.08.2011 tarih 28027 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanmıştır.

4 15.10.2011 Tarih ve 28085 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanmıştır.

Şekil 1- İç Denetim Standartları

Uluslararası İç Denetim Standartları ve Kamu İç Denetim Standartlarının kalite güvence ve geliştirme programına ait düzenlemeleri genel olarak ayırır.

Uluslararası İç Denetim Standartları	Kamu İç Denetim Standartları
1300 - Kalite Güvence ve Geliştirme Programı	1300 - Kalite Güvence ve Geliştirme Programı
1310 - Kalite Güvence ve Geliştirme Programının Gereklilikleri	1310-Kalite Güvence ve Geliştirme Programının Gereklilikleri
1311 - İç Değerlendirme	1311 - İç Değerlendirme
1312 - Dış Değerlendirme	1312 - Dış Değerlendirme
1320 - Kalite Programı Hakkında Raporlanma	1320 - Kalite Programı Hakkında Raporlanma

1321 - Standartlara Uygundur İbaresinin Kullanımı	1321 -- "Kamu İç Denetim Standartlarına Uygundur" İbaresinin Kullanılması
1322 - Aykırılıkların Açıklanması	1322 - Aykırılıkların Açıklanması

Şekil 2- KGGP Karşılaştırma Tablosu

Gerek Uluslararası İç Denetim Standartları gerekse Kamu İç Denetim Standartlarında; "İç denetim yöneticisi, iç denetim faaliyetinin tüm yönlerini kapsayan bir kalite güvence ve geliştirme programı hazırlamak ve bunu sürdürmek zorundadır." düzenlemesi bulunmaktadır. İç Denetim faaliyetinin bir kalite güvence ve geliştirme programının yapılmasının amacının;

- ✓ İç Denetim Faaliyetinin Güvenirliliğinin sağlanması,
- ✓ Denetimin kalitesinin artırılması
- ✓ Denetimin kurum faaliyetine değer katması için olanak sağlanması,
- ✓ İç Denetim faaliyetinin geliştirilmesi,
- ✓ Standartlara ve etik kurallara uyum için güvence

Olarak sıralayabilmemiz mümkündür. Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsünün (IIA) "Uluslararası İç Denetim Meslekî Uygulama Standartları Standartlarında kalite güvence ve geliştirme⁵;

"1300 – Kalite Güvence ve Geliştirme Programı

İç denetim yöneticisi, iç denetim faaliyetinin tüm yönlerini kapsayan bir kalite güvence ve geliştirme programı hazırlamak ve bunu sürdürmek zorundadır.

1310 – Kalite Güvence ve Geliştirme Programının Gereklilikleri

Kalite güvence ve geliştirme programı, hem iç hem de dış değerlendirmeleri ihtiva etmek zorundadır.

1311 – İç Değerlendirmeler

İç değerlendirmeler:

- iç denetim faaliyetinin performansının devamlı izlenmesini,
- özdeğerlendirmeleri veya kurum içinde, iç denetim

uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip kişilerce yapılan dönemsel değerlendirmeleri

kapsamak zorundadır.

1312 – Dış Değerlendirmeler

Dış değerlendirmeler, kurum dışından vasıflı ve bağımsız bir değerlendirme uzmanı veya ekibi tarafından en azından beş yılda bir yapılmak zorundadır. İç denetim yöneticisi aşağıdaki hususları Yönetim Kurulu ile tartışmak ve değerlendirmek zorundadır:

- Dış değerlendirmenin şekli ve sıklığı, ve Menfaat çatışması ihtimali de dikkate alınarak dış değerlendirme uzmanı veya ekibinin sahip olması gereken vasıflar ve bunların bağımsızlığı meseleleri,

1320 – Kalite Güvence ve Geliştirme Programı Hakkında Raporlama

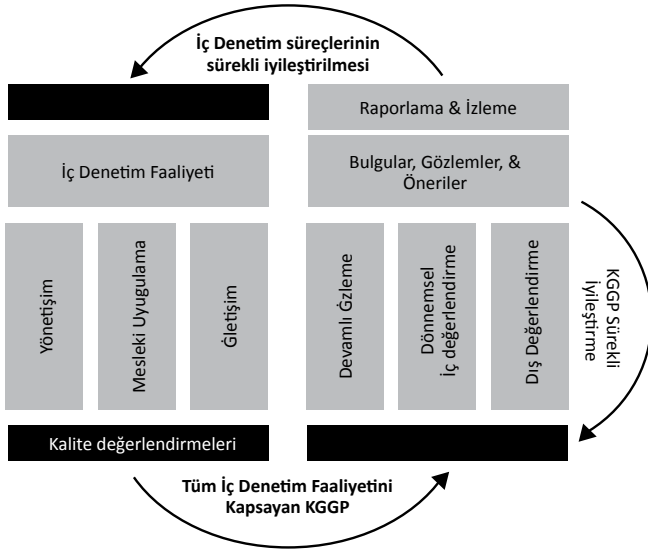
İç Denetim Yöneticisi, uygulanan kalite güvence ve geliştirme programının sonuçlarını üst yönetime ve yönetim kuruluna iletmek zorundadır.

1321 – "Uluslararası İç Denetim Meslekî Uygulama Standartlarına Uygundur" İbaresinin Kullanılması

İç Denetim Yöneticisi, yalnızca Kalite Güvence ve Geliştirme Programının sonuçları desteklerse, iç denetim faaliyetinin (biriminin) Uluslararası İç Denetim Meslekî Uygulama Standartlarına uygun olduğunu belirtebilir." Şeklindedir.

Buna göre kalite güvence ve geliştirme programı her bir iç denetim yöneticisinin hazırlaması ve bunu sürdürmesi zorunludur. Kalite güvence geliştirme programı iç ve dış değerlendirmelerden oluşacaktır. İç Değerlendirme denetim biriminin kendi değerlendirmesi(özdeğerlendirme) yahut bu konuda yeterli bilgiye sahip kurum içindeki kişilerce de yapılabilecektir. Örneğin uluslararası geçerliliğe haiz iç denetçi sertifikasına sahip ancak iç denetçi olarak görev yapmayan birinin iç denetim faaliyetini değerlendirmesi uygun olabilecektir. Uluslararası İç Denetim Enstitüsü kalite güvence ve geliştirme programı örneği şeklindeki gibidir;

5 [http://www.tide.org.tr/page.aspx?nm=Standartlar\(izlenme24.05.2014\)](http://www.tide.org.tr/page.aspx?nm=Standartlar(izlenme24.05.2014))

Şekil 3 – Uluslararası İç Denetim Enstitüsü Kalite Güvence ve Geliştirme Çerçevesi⁶

İç Denetim Koordinasyon Kurulunca kabul edilen Kamu İç Denetim Standartlarında kalite güvence ve geliştirme;

“1300 - Kalite Güvence ve Geliştirme Programı İç denetim yöneticisi, iç denetim faaliyetinin tüm yönlerini kapsayan bir kalite güvence ve geliştirme programı hazırlamak ve bunu sürdürmek zorundadır.

1310 - Kalite Güvence ve Geliştirme Programının Gereklikleri

Kalite güvence ve geliştirme programı, hem iç hem de dış değerlendirmeleri içermek zorundadır.

1311 - İç Değerlendirmeler

İç değerlendirmeler;

- İç denetim faaliyetinin performansının devamlı izlenmesini,
- Öz değerlendirme (kendi kendini değerlendirme) yoluyla veya kurum içinde iç denetim uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip kişilerce yapılan dönümsel gözden geçirmeleri kapsamak zorundadır.

1312 - Dış Değerlendirmeler

- Dış değerlendirmelerin en az beş yılda bir, İç Denetim Koordinasyon Kurulu (Kurul) tarafından idare dışından nitelikli ve bağımsız bir gözden geçirme uzmanı veya ekibine yaptırılması zorunludur.
- İç denetim yöneticisi, üst yönetici ve Kurul ile aşağıdaki hususları tartışmak zorundadır:
- Dış değerlendirme sıklığının artırılmasına yönelik ihtiyaç.
- Menfaat çatışması ihtimali de dikkate alınarak dış gözden geçirme uzmanı veya ekibinin bağımsızlığı.

1320 - Kalite Güvence ve Geliştirme Programı Hakkında Raporlama

İç denetim yöneticisi, uygulanan kalite güvence ve geliştirme programının sonuçlarını üst yöneticiye ve Kurula iletmek zorundadır. Ayrıca, iç denetim yöneticisi, dış değerlendirme sonuçlarını bakanlıklar ve bağlı idarelerde bakana sunmak zorundadır.

1321 - “Kamu İç Denetim Standartlarına Uygun” İbaresinin Kullanılması

İç denetim yöneticisi raporlamalarında, iç ve dış kalite değerlendirmelerini kapsayacak Kalite Güvence ve Geliştirme Programı sonuçlarının desteklemesi şartıyla, iç denetim faaliyetlerinin Kamu İç Denetim Standartlarına uygun olduğunu belirtebilir.

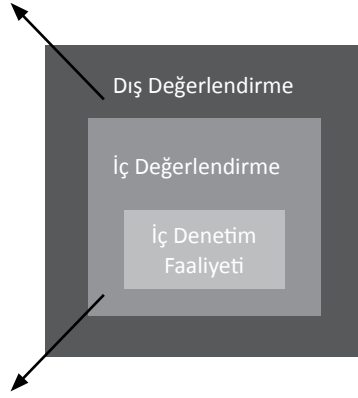
1322 - Aykırılıkların Açıklanması

İç Kalite Değerlendirmesi sonuçlarına göre; İç Denetimin Tanımına, Meslek Ahlak Kurallarına ya da Standartlara aykırılık, iç denetim faaliyetinin genel kapsamını ve faaliyetini etkilediği belirlendiğinde, aykırılık ve etkileri iç denetim yöneticisi tarafından üst yöneticiye ve Kurula açıklanmak zorundadır.” Şeklinde.

Kamu Denetim Standartlarında ilk dikkati çeken dış değerlendirmenin İç Denetim Koordinasyon Kurulunca yapılması ile raporlamadaki farklılıklardır. Bu standartların bu şekilde düzenlemiş olması, tartışmaya açık olmakla birlikte kamu yönetiminin kendine özel yapısal farklılık olarak değerlendirmek mümkündür.

6 https://na.theiia.org/services/quality/Public_Documents/Quality%20Assessment%20Manual%20Chapter%202.pdf(izlenme:22.05.2014)

- İdki'ca yaptırılır.
- En az 5 yılda bir
- İdare Dışından bağımsız gözden geçirme Uzmanı veya ekibine yaptırılır.

- Devamlı İzleme
- Öz Değerlendirme
- Dönemsel Gözden Geçirme

Şekil 4 – Kamu İç Denetim Standartlarında Kalite Değerlendirme

Değerlendirme ve Sonuç

İç denetim faaliyetinin tasarım amacının hesap verme sorumluluğunda olanların gerçekleştirdikleri faaliyetleri, kullandıkları kaynakları mevzuatta belirlenen genel esaslar çerçevesinde kullanımlarını değerlendirmek, kamunun kalite standartları olarak da değerlendirebileceğimiz kamu iç kontrol standartlarına yönelik almış oldukları aksiyonları değerlendirmek, tüm bu faaliyetlerin kaliteli yürütülmesine yönelik öneri geliştirmek, olduğunu çalışmamızın başında belirtmiştik. Faaliyeti gerçekleştiren iç denetim birimlerinin kendi kalitelerini nasıl sağladıkları konusuna girildiğinde iç denetim faaliyetinin kalite çerçevesinin iç denetim standartlarının oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Kalite değerlendirme sistemlerinde önemli bir adım olan dış değerlendirme; İç Denetim Koordinasyon Kurulunca seçilen değerlendirme uzmanlarınca yapılmaktadır. Bu değerlendirmelerde esas alınan kriterler; Kamu İç Denetim Standartlarına uyum düzeyi olmaktadır. Dış değerlendirmenin en büyük olası olumsuz sonucu bunun bir kalite değerlendirmesi olarak algılanmayıp bir dış denetim olarak algılanma olasılığıdır. Bu riskin bertaraf edilmesinde kurula ve dış değerlendirmekle görevlendirilen uzmanlara önemli bir görev düşmektedir.

İç Değerlendirme ise her iç denetim biriminin kendi kuracağı kalite güvence ve geliştirme programı çerçevesinde yürütülecektir. Bu husus oldukça önemlidir. İç denetim birimlerinin kurulca yapılan dış değerlendirilmeyi denetim olarak değerlendirip kalite güvence geliştirme programlarını bu denetime hazırlık programları gibi hazırlamaları, iç denetim faaliyetinin niteliksel

kalitesinin artırılması, denetçi yetkinliklerinin değerlendirilip çıkan ürünün daha etkili olmasından ziyade şekilsel olarak kalite geliştirme ve güvence programı oluşturmalarına neden olabilecektir.

"Faaliyeti gerçekleştiren iç denetim birimlerinin kendi kalitelerini nasıl sağladıkları konusuna girildiğinde iç denetim faaliyetinin kalite çerçevesinin iç denetim standartlarının oluşturduğunu söyleyebiliriz."

Dış değerlendirme ve iç değerlendirme sisteminin olası olumsuz durumlarını bertaraf edilmesine yönelik detaylı çalışma ve araştırmaların gerekliliğinin altını çizmekte yarar bulunmaktadır. Bunun haricinde önerimiz; Kurulca yürütülen dış değerlendirmenin bir dış denetim olmadığı, standart bir kalite değerlendirmesi olduğu hususunda değerlendirilecek iç denetim birimlerinin bağlı olduğu üst yöneticiler nezdinde farkındalık oluşturmaya yönelik çalışmaların yapılması. Yine iç denetim birimlerinde kurulan kalite güvence ve geliştirme programlarının dış değerlendirmeye hazırlık programları veya usulen yapılması gereken zorunluluk olmaktan olarak değerlendirilmemesi için iç değerlendirmeleri teşvik edici mekanizmanın kurgulanmasıdır.

Kaynaklar

1. Kamuda İyi Yönetişim, T.C. Başbakanlık DPT, Yayın No:2721, ÖİK 674,2007, s:11
2. <http://www.tdk.gov.tr/>
3. <http://www.tide.org.tr/page.aspx?nm=Standartlar> (izlenme24.05.2014)
4. Kamu İç Denetim Standartları (16.08.2011 tarih 28027 sayılı Resmi Gazete)
5. Uluslararası İç Denetim Standartları (http://www.tide.org.tr/uploads/UMUC_2013.doc)
6. İç Denetim Kalite Güvence ve Geliştirme Programı (15.10.2011 Tarih ve 28085 Sayılı Resmi Gazete)
7. <http://www.tide.org.tr/page.aspx?nm=Standartlar> (izlenme24.05.2014)8
8. https://na.theiaa.org/services/quality/Public_Documents/Quality%20Assessment%20Manual%20Chapter%202.pdf
9. www.tide.org.tr
10. www.idkk.gov.tr